

OČKOVÁNÍ PROTI VARIOLE

V prostorách Akademické knihovny JU v Českých Budějovicích se na počátku letošního roku uskutečnila výstava, která popisovala historii vývoje očkování proti variole a eradikace této zákeřné choroby.

Pravé neštovice byly odedávna těžkým infekčním onemocněním s vysokou úmrtností. V jeho průběhu se dostavily vysoké teploty, v dalších dnech došlo k výsevu skvrn po těle nemocného, které se změnily v puchýřky s následným hnisavým zakalením. V těchto fázích nemoci docházelo zpravidla k úmrtí. U přeživších pacientů se objevily krusty, které po odloučení zanechávaly především v obličeji hluboké jizvy.

Více než 200 let se proti pravým neštovicím očkuje. Koncem 18. století anglický lékař Edward Jenner zahájil vakcinaci tohoto smrtelného onemocnění, jejímž výsledkem je eradikace této choroby v současném světě. Virus varioly způsoboval nemoc černých neštovic, které byly příčinou milionových úmrtí na celém světě. V současnosti je tento virus izolován pouze v laboratořích a jeho likvidace nebyla zatím z nejrůznějších důvodů provedena.

Není zcela jasné, kde a kdy tato smrtelná infekční choroba vznikla. Některé zprávy o jejím výskytu pocházejí již ze starého Egypta, Makedonie apod. Vývoj eradikace této choroby měl dvě fáze. První fáze byla označována jako variolizace – cílem této metody bylo uměle vyvolat oslabenou místní infekci. Člověk tímto způsobem získal imunitu. Variolizace byla sice účinná, ale někdy kromě lokální reakce došlo i k celkovému propuknutí infekce. V druhé fázi se začala provádět vakcinace.

První člověk získal imunitu, když byl infikován virem neštovic od krav. Zakladatel této metody Jenner odebral děvčeti, které se nakazilo kravskými neštovicemi při dojení, obsah puchýřků a aplikoval jej osmiletému chlapci. Ten získal tímto způsobem trvalou imunitu.

Vědecké instituce však zpočátku výsledky kritizovaly, nedůvěřovaly zkušenostem doktora Jennera a odrazovaly ho od dalších „pokusů“. Tytéž instituce pak za několik let pod tíhou důkazů musely zkušenosti tohoto lékaře přijmout.

V Čechách bylo očkování zahájeno v roce 1800 a v roce 1802 bylo již očkováno 12 000 dětí. Oficiální vyhlášení o očkování bylo v Čechách vydáno v roce 1803. Poslední epidemie v Čechách proběhla v letech 1852–53 a zemřelo při ní 43 000 lidí. V roce 1924 onemocněl v Čechách poslední člověk. V roce 1967 zanesl infekci na naše území indický občan. V říjnu 1977 zemřel na naší planetě v souvislosti s epidemickým výskytem varioly poslední občan. Jednalo se o občana Somálska. V roce 1978 onemocněla ve Velké Británii fotografka pracující ve virologické laboratoři. Ta byla poslední obětí neštovic na světě.

V roce 1980 byla vyhlášena světová eradikace varioly. V současné době se proti pravým neštovicím neočkuje.

V souvislosti s historickým vývojem boje proti této nemoci je zřejmé, že i při zahájení první vakcinace měl její autor závažné odpůrce. Jeho boj však skončil naprostým vítězstvím – došlo k eradikaci varioly. V současné době lze říci, že právě díky vakcinaci došlo v Čechách k eradikaci celé řady dalších infekčních chorob, jako jsou např. dětská obrna, záškrta apod.

Odpůrci očkování by měli vzít tento fakt na vědomí, přemýšlet o něm a vzít si ponaučení právě z historie vakcinace proti pravým neštovicím.

Miloš Velemínský
šéfredaktor

